

3.5.4 VAKOL-training

Wanneer een militair te horen krijgt dat hij is voorbestemd om de VAKOL te gaan volgen, krijgt hij van de LO/S het advies om een VAKOL-trainingstraject te doorlopen. De opdrachten en te behalen eisen staan vermeld in het "VAKOL trainingslogboek School Luchtmobiel" (referte Q) dat aan de aspirant-cursisten VAKOL wordt uitgereikt. In de inleiding van het logboek staat dat de training voornamelijk is gericht op het vergroten van fysieke gesteldheid, omdat de VAKOL veel van het fysiek vermogen van de cursist vraagt. De cursist wordt er op gewezen dat de training veel fysieke inspanning vraagt. In het logboek is het advies opgenomen om in de tijd tussen VAKOL-training en de daadwerkelijke VAKOL verlof op te nemen om te herstellen. In het logboek wordt niets vermeld over de mentale belasting van de cursist tijdens de VAKOL.

In genoemd logboek VAKOL training wordt ingegaan op de opbouw van de VAKOL training. Onderstaand wordt hiervan een korte beschrijving gegeven. De VAKOL-training bestaat uit drie modules. Elke module heeft een duur van zes weken. Deelname aan de modules 1 en 2 is niet verplicht. De lessen worden door de LO/S niet collectief aan de aspirant cursisten aangeboden, maar moeten op individuele basis worden uitgevoerd. De lessen van module 3 worden wel collectief gegeven. Iedere aspirant VAKOL-cursist is verplicht om aan tenminste 70 procent van de lessen van module 3 deel te nemen. De aanwezigheid wordt door de LO/S geregistreerd. Wanneer niet aan voldoende lessen wordt deelgenomen, krijgt de cursist geen toestemming te starten met de VAKOL. Er wordt voor aanvang van de verplichte module 3 niet getoetst of een cursist voldoende fysieke conditie heeft om module 3 aan te vangen.

Module 1 geeft de cursist de mogelijkheid te werken aan het vergroten van zijn kracht en uithoudingsvermogen. In module 2 ligt het accent op het toepassen van de toegenomen kracht en uithoudingsvermogen, gericht op speciale hindernissen. Techniektraining heeft daarbij een centrale rol. In module 3 wordt de cursist opgewerkt naar het niveau fit 4+ om met succes deel te kunnen nemen aan de twaalf uur durende eindoefening "Falcon Mind".

In de VAKOL-training worden in totaal vier lessen MZV gegeven.

Drie lessen MZV zijn opgenomen in module 2:

- Les 2.2 Leerintentie: het kunnen nemen van de touwhindernisbaan en het toepassen van diverse MZV-technieken.
- Les 2.10 Leerintentie: het kunnen toepassen van diverse MZV-technieken in een circuit.
- Les 2.18 Leerintentie: uitvoering geven aan diverse sparvormen.

In module 3 is één les MZV opgenomen. Dit is één van de lessen waar elke cursist verplicht aan moet deelnemen. De leerintentie van deze les is omschreven als "het kunnen toepassen van diverse technieken in diverse sparvormen".

De VAKOL-training wordt afgesloten met de eindoefening Falcon Mind. De eindoefening geldt als intest voor de VAKOL. De opdrachten die tijdens Falcon Mind worden uitgevoerd, zijn gericht op de fysieke gesteldheid. De mentale component lijkt in de eindoefening ondergeschikt en niet herleidbaar.

De eisen die zijn gesteld aan de opdrachten in de eindoefening zijn niet hard. Dat wil zeggen dat een cursist die de gestelde tijdlimieten niet haalt, op grond van een totale beoordeling toch geschikt kan worden bevonden om toegelaten te worden tot de VAKOL. C-11 LMB is de bevoegde autoriteit die uiteindelijk beslist of een cursist mag starten met de VAKOL. In de praktijk wordt die beslissing genomen door C-School Luchtmobiel. Bij zijn beslissing laat hij zich zo nodig adviseren door LO/S, de kaderleden van de OT&Rcie en een arts van het GZHC.

3.5.5 Voorbereiding VAKOL

De cursist die wordt toegelaten tot de VAKOL ontvangt een 'Hand-out instructie VAKOL' (referte R) met een beschrijving van de VAKOL. De hand-out is bedoeld om de cursist te informeren over de opzet van de VAKOL en de regelgeving die van toepassing is. Het geeft aan wat de cursist te wachten staat en waaraan hij, maar ook de instructeur, zich te houden heeft en waaraan hij, in ieder geval aan het einde van de opleiding, dient te voldoen. Volgens de slotzin van de inleiding van de hand-out zijn met het vaststellen van een aantal "spelregels" dan ook zowel de rechtspositie van de cursist als van de organisatie gediend.

Het is opvallend dat in de hand-out niet wordt aangegeven hoe gedurende de VAKOL de toegang tot de medische zorg is geregeld. Bij School Luchtmobiel wordt verondersteld dat dit bij de aspirant-cursist bekend is. Er wordt niet gecontroleerd of dit daadwerkelijk zo is.

3.5.6 VAKOL

De VAKOL duurt zeven weken, waar in totaal zestien lessen worden gegeven. Chronologisch ziet de VAKOL er als volgt uit:

Week 1	Kader Training Luchtmobiel 1 (KTL 1)
Week 2	Introductie Cursus Airmobile Operations (ICAO)
Week 3	Kader Training Luchtmobiel 2 (KTL 2)
Week 4	Basis Helikopter Training (BHT)
Week 5	Kader Training Luchtmobiel 3 (KTL 3)
Week 6	Integratieweek
Week 7	Eindoefening Fearless Falcon

In de zogenaamde KTL-weken worden voornamelijk fysieke oefeningen uitgevoerd. De KTL-weken duren van maandagochtend tot vrijdagavond en bestaan steeds uit een doorlopend programma van 24 uur. In de weken 2, 4 en 6 worden voornamelijk theoretische lessen gegeven. De fysieke- en de theoretische weken worden afgewisseld om de cursist te laten herstellen van de zware fysieke inspanningen tijdens de KTL-weken. In de theoretische weken wordt ook de mogelijkheid geboden om herkansingen te doen bij onvoldoende resultaten voor fysieke testen. De VAKOL wordt afgesloten met een eindoefening van een week, Fearless Falcon, waarin al het geleerde in de praktijk moet worden gebracht.

Door een cursist te laten reflecteren op zijn handelen, na fysieke en mentale conditionering, beoogt men te bereiken dat hij zelf inziet welke gedragingen hij moet veranderen of verbeteren. Er wordt gekeken naar- en geëvalueerd op persoonskenmerken als doorzettingsvermogen, stressbestendigheid, flexibiliteit en verantwoordelijkheidsbesef (referte 5). In meerdere lessen wordt aandacht besteed aan het herkennen van stress, de effecten van vermoeidheid en het toepassen van deze kennis in de praktijk. School Luchtmobiel stelt de cursist op deze wijze te leren om te gaan met zijn eigen gedragingen en deze te onderkennen bij zijn collega's onder zware omstandigheden.

De lessen in KTL-1 zijn gericht op "de enkele man" en worden gebruikt om de basiskennis en vaardigheden bij te brengen of op te frissen.

In de week KTL-2 worden de cursisten gestimuleerd om als buddypaar te werken, waarbij een eerste opzet wordt gemaakt naar het leidinggeven aan een ander. In deze week is volgens de syllabus tevens aandacht voor de mentale component. Het gevechtsbereidheidparcours vindt in deze week plaats.

Het leerdoel van KTL-3 is om in groepsverband te kunnen werken en leiding aan een groep te kunnen geven. De zesde week van de VAKOL is een recuperatieweek en de VAKOL-cursisten maken voor het eerst kennis met leerlingen uit de AMOL, die zij de twee komende weken onder hun hoede krijgen. De VAKOL-cursisten krijgen op deze wijze les in leidinggeven in gelegenheidsituaties. Samen met de AMOL-leerlingen vindt de voorbereiding op de eindoefening Fearless Falcon plaats.

De eindoefening duurt vijf dagen en nachten waarin allerlei (gevechts)acties en fysieke momenten de revue passeren. In de syllabus VAKOL staat niets over een gevechtsbereidheidparcours vermeld.

School Luchtmobiel stelt dat alleen met behulp van een gevechtsbereidheidsparcours kan worden getoetst of een cursist gevechtsbereid is. Desgevraagd geeft C-School Luchtmobiel aan: *"Daar hebben we heel uitdrukkelijk over gesproken. We zijn tot de conclusie gekomen, zelfs C-LAS, dat er geen alternatief te bedenken is waarop die gevechtsbereidheid naar voren kan komen. We zien geen andere, minder risicovolle manier, om dat uit de persoon te krijgen"*. LO/S Groot Heidekamp geeft aan dat deze manier de "ultieme wijze" van toetsing is.

De eindoefening wordt afgesloten met een nachtelijke mars en een feestelijke intocht op vrijdagochtend op de Oranjekazerne in het bijzijn van ouders, familieleden, vrienden en kennissen. Het uitlopen van de eindoefening is de indicator voor toekenning rode baret. De fysieke getoonde prestaties is daarmee de doorslaggevende graadmeter voor ontvangen van de rode baret. Als de militair de VAKOL met succes heeft afgerond, is de militair gerechtigd de rode baret te dragen gedurende zijn of haar duur functievervulling.

3.5.7 *Beschermde leeromgeving*

School Luchtmobiel stelt dat de cursist in de VAKOL in de gelegenheid wordt gesteld fouten te maken en daarvan te leren. Derhalve wordt er zo weinig als mogelijk over de prestaties van de cursist vastgelegd. Data worden kort na het beëindigen van de betreffende VAKOL vernietigd. Men noemt dit een beschermende leeromgeving. De cursist zal immers gaan fungeren als kaderlid binnen de Luchtmobiele Brigade. Door gegevens niet permanent vast te leggen, wordt voorkomen dat in een later stadium het kaderlid wordt geconfronteerd met zijn optreden tijdens de VAKOL.

De prestaties worden bijgehouden op een "kruisjeslijst" waarin de meest in het oog springende waarnemingen (positief en negatief) door de VAKOL-instructeurs kort beschreven worden. Het is onduidelijk hoe de bevindingen van LO/S hierin worden meegenomen. Er is geen integrale benadering. Het is niet duidelijk hoe er wordt teruggekoppeld op de betreffende cursist. De vraag is of er structurele begeleiding is of alleen begeleiding op basis van in het oog springend gedrag (positief en negatief). Iemand die geen plus of min heeft, krijgt minder snel een gesprek met, of begeleiding van, zijn instructeur. Er zijn geen vastgestelde criteria voor een gesprek⁹.

3.5.8 *Conclusies*

- a. Er is geen controle of borging of de cursist voldoet aan de juiste functie-eisen voorafgaand aan het starten van de VAKOL-training. Het is niet geborgd dat er controle plaatsvindt of er medische contra-indicaties zijn voor het volgen van de VAKOL-training en/of de VAKOL. De mogelijkheid bestaat dat een cursist die niet voldoet aan de medische eisen toch start aan de VAKOL training. Ook is niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor deze controle; dit is in het RBB onder de punten 6 b en c. niet eenduidig beschreven.
- b. De cursisten die niet deelnemen aan de modules 1 en 2 van de VAKOL-training lopen het risico te weinig fysieke conditie te hebben. Het doorlopen van module 1 en 2 biedt hiervoor echter ook geen garantie. Evenmin het doorlopen van module 3 of de twaalf uur durende eindoefening Falcon Mind.
- c. Het is niet geborgd dat de cursist weet in welke omstandigheden en op welke wijze hij toegang heeft tot medische zorg tijdens de VAKOL.

⁹ Als voorbeeld is hierbij te denken aan het leerlingvolgsysteem zoals toegepast binnen de AMOL.

- d. De opbouw van de VAKOL is onvoldoende te herleiden op de formele doelstelling in de syllabus. Uitwerking van de doelstellingen in oefeningen vinden plaats zonder dat de formele lijn hierin is gekend. In de VAKOL syllabus staat niets vermeld over een gevechtsbereidheidparcours.
- e. Er wordt in de uitvoering van de VAKOL voornamelijk aandacht besteed aan de fysieke component. De training van de mentale component van de cursist wordt veelal en impliciet gerelateerd aan de fysieke prestaties van de cursist.
- f. Cursisten die niet opvallen, krijgen minder begeleiding van het kader.

3.5.9 Aanbevelingen

- a. In Peoplesoft dient zichtbaar gemaakt te worden tot welke functieclustergroep de militair is gekeurd.
- b. Voor toelating tot de VAKOL-training dient C-School Luchtmobiel te controleren of de aspirant-cursist voldoet aan de gestelde eisen.
- c. Na medische toetsing dient de cursist door LO/S te worden beoordeeld op zijn fysieke gesteldheid en dient zo nodig een individueel trainingsprogramma te worden opgesteld.
- d. Cursisten moeten verplicht deelnemen aan de totale VAKOL-training. Hiermee wordt bereikt dat iedere cursist het minimale aanvangsniveau heeft voor de VAKOL.
- e. In de hand-out die aan cursisten wordt verstrekt voor aanvang van de VAKOL dienen rechten en plichten tijdens de VAKOL uitvoeriger te worden omschreven van zowel de cursist als van de instructeur.
- f. De inhoud van de VAKOL moet worden afgestemd op de formele doelstelling van de VAKOL.
- g. C-OCIO moet de regie voeren en toezicht houden op de uitvoering op alle delen van de syllabus VAKOL en dient de inhoud van de VAKOL af te stemmen op de formele doelstelling van de VAKOL.
- h. De mentale component moet een meer prominente rol krijgen in de VAKOL. Niet alleen de fysieke prestaties moeten worden gebruikt als graadmeter bij de training en beoordeling of een militair luchtmobiel geschikt is.
- i. Van elke VAKOL-cursist moet een dossier worden bijgehouden van zijn vorderingen en bijzonderheden. Deze dienen periodiek met de cursist te worden besproken. Dit zou gerealiseerd kunnen worden in bijvoorbeeld een leerling-volg-systeem. Na beëindiging van de VAKOL moet het dossier worden vernietigd, met het oog op de beschermde leeromgeving.

3.6 Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

3.6.1 Leeswijzer

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verschillende niveaus van verantwoordelijkheid, de actoren zoals betrokken bij de VAKOL en hun bijbehorende verantwoordelijkheden en tot slot volgt een beschouwing hoe dit zich verhoudt tot de praktijk.

3.6.2 Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Deze begrippen zijn veelvuldig besproken en gedefinieerd door vele auteurs vanuit verschillende vakgebieden. In dit kader zal hierop niet nader worden ingegaan maar wordt volstaan met de voor dit onderzoek werkbare definities (Aheus, 1994).

Verantwoordelijkheid: de zorg van een medewerker om één of meer taken uit te voeren en hierover verantwoording af te leggen. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt in directe – of eindverantwoordelijkheid.

Taak: een activiteit of proces wat de medewerker behoort uit te voeren conform hetgeen gesteld is in de functieomschrijving.

Bevoegdheid: de beschikkingsmacht om door eigen beslissingen en handelingen taken uit te voeren en daarbij de benodigde middelen te kunnen inschakelen. Kort: het recht tot het uitvoeren van een taak.

3.6.3 Niveaus van verantwoordelijkheid

Wanneer we voor de VAKOL kijken naar de betrokken niveaus en hun verantwoordelijkheid, onderscheiden we enerzijds de besturende en ontwikkellijn en anderzijds de primaire of uitvoerende lijn. Hierbij dient opgemerkt te worden dat C-OCIO aangeeft eindverantwoordelijk te zijn voor zowel de initiële opleidingen als ook voor de combi-initiële opleidingen bij de School Luchtmobiel, in casu de VAKOL. De ontwikkellijn is de lijn waar met name OTCO en OCIO een verantwoordelijkheid en bevoegdheid hebben als het gaat om het vaststellen van de opleidingsdoelen en de syllabi in samenspraak met de afnemer. C-School Luchtmobiel is verantwoordelijk voor de uitvoering van de VAKOL. Zijn (onder)commandant van de OT&Rcie draagt zorg voor de taak gericht op de dagelijkse aansturing van onder meer de VAKOL. Binnen deze taak van OT&Rcie wordt weer een LDO aangewezen voor een specifiek oefenonderdeel van de VAKOL en draagt de individuele instructeur zijn zorg voor de algehele begeleiding van de cursist.

Opvallend is te noemen dat uit de gesprekken blijkt dat er op verschillende niveaus binnen de ontwikkellijn onduidelijkheid bestaat wie nu de verantwoordelijkheid draagt voor het bepalen van de daadwerkelijke en uiteindelijke inhoud van de VAKOL. Naar blijkt is er veel ruimte voor OT&Rcie om naar eigen inzicht de opleiding in te richten zonder dat hierbij sprake is van structureel toezicht c.q. inspraak vanuit de (hiërarchie) ontwikkellijn.

De invulling van de doelstellingen in de syllabus vallen buiten het zicht van C-OCIO. Uitwerking van de doelstellingen in oefeningen en de eindoefening vinden plaats in een Pelotons Order van Tijdelijk Aard (POTA). C-OT&R-cie stelt de POTA (referte T) op. C-OCIO, noch C-OTCO wordt gevraagd om een appreciatie te geven op uitvoering van de doelstellingen, terwijl dit volgens de formele lijn wel zou moeten.

3.6.4 *Verantwoordelijkheid medische zorg*

De VAKOL ontvangt gedurende de gehele cursusperiode ondersteuning vanuit een geneeskundige eenheid van het CLAS. Deze VAKOL werd ondersteund door 11 Gnkcie. Het medisch personeel dat de steun verleent, wordt door alle betrokkenen eindverantwoordelijk geacht voor de totale medische zorg van de cursisten. Dit is geen correcte aanname. De PTLs-er is voor zijn handelen zelf verantwoordelijk, maar verleent medische hulp onder de supervisie en verantwoording van de AMV-er. Deze is slechts bevoegd om die geneeskundige handelingen te verrichten, waarvoor hij bekwaam is. Omdat tijdens de steun nogal eens een beroep moet worden gedaan op diagnostische vaardigheden, waarbij het zeker niet altijd eenvoudig is om te duiden wat de oorzaak is van de klachten of de gezondheidstoestand van de cursist, dient ervoor gezorgd te worden dat de AMV-er altijd terug kan vallen op een arts. Duidelijk is dat School Luchtmobiel deze verlengde armconstructie van medische verantwoordelijkheid niet geborgd had, maar ook dat dit principe niet bekend is bij de kaderleden van het OT-peloton. Het is onduidelijk hoe de cursist toegang heeft tot medische zorg in het algemeen en tot de AMV-er in het bijzonder. Ook is gebleken dat de instructeur vaak een triage-rol vervult bij de toegang tot de medische zorg. In de praktijk betekent dit dat de instructeur veelal bepaalt of en wanneer de cursist toegang heeft tot geneeskundige verzorging. Er is niet gebleken dat deze triage plaatsvindt op basis van transparante en eenduidig vastgestelde criteria. Het resultaat hiervan is dat de instructeur een hoofdrol vervult bij het beoordelen van vragen of klachten over de gezondheidstoestand van cursisten.

De afstemming tussen de steunverlenende AMV-er en de arts van een GZHC is ook niet geborgd, maar vaak afhankelijk van het persoonlijke initiatief van de AMV-er zelf. Nogmaals wordt benadrukt dat de AMV-er slechts bevoegd is die medische handelingen te verrichten waarvoor hij bekwaam is. Voor diagnostiek, maar ook voor behandeling, is ruggespraak met een arts over alle patiënten en klachten die hij gezien heeft dan ook dagelijks nodig.

Om dit goed te kunnen doen, is het noodzakelijk dat er op goede en correcte wijze aantekeningen worden bijgehouden van iedereen die zich met klachten tot de AMV-er wendt. Dit consult dient de status te krijgen van een medisch vertrouwelijk gesprek en valt onder het medisch beroepsgeheim. Hiertoe dienen de juiste randvoorwaarden te worden gecreëerd. De gemaakte notities vallen ook onder het medische beroepsgeheim en mogen voor niemand toegankelijk zijn, behalve voor de patiënt, de AMV-er en ander medisch personeel dat in de verzorging betrokken is. Uiteindelijk dient geborgd te worden dat deze aantekeningen op de juiste wijze in het medische geheim van de cursist terecht komen. Dit mag alleen door tussenkomst van een arts op een GZHC.

De relevante medische informatie mag alleen met het kader worden gedeeld met toestemming van de cursist zelf. Wel mag de AMV-er een oordeel geven over de beperkingen of inzetbaarheid, maar ook slechts als hij hiertoe bekwaam is. De hiertoe benodigde opleiding zit niet in de standaard opleiding tot AMV-er.

3.6.5 *Verschillende actoren binnen het gevechtsbereidheidparcours*

Wanneer we kijken naar het betreffende gevechtsbereidheidparcours, zijn naast School Luchtmobiel (inclusief de bijdrage van cursisten van het Remedial peloton), de volgende spelers betrokken geweest: LO/S-instructeurs, hondengeleiders van de Koninklijke Luchtmacht, geneeskundige steunverleners en opponenten. De hondengeleiders leveren een bijdrage door in de loods een (mogelijk) extra (be)dreigende factor in te brengen middels een dreiging van een (aangelijnde) 'bijtende' hond in combinatie met aanhoudelijk blaffen van de hond en het achtervolgen van de cursist. Het geneeskundig personeel is geplaatst aan het einde van het parcours (uit het zicht) en is ter plaatse eindverantwoordelijk voor de medische zorg. Ook bij het parcours bepaalt de instructeur de toegang tot de medische zorg. LO/S is nauw betrokken bij het ontwikkelen van dit specifieke onderdeel MZV, en levert tevens de opponenten voor de beide sparmomenten in het parcours.

3.6.6 *Gedeelde verantwoordelijkheid?*

Belangrijk is extra in te gaan op de rol van LO/S en de opponenten voor de sparmomenten. In de praktijk vervult LO/S hierbij een 'makelaarsfunctie': het aanvragen, bemiddelen en leveren van de opponenten. Er is niet op schrift terug te vinden dat deze taak en verantwoordelijkheid ook hier belegd zijn. Ook is niet beschreven aan welke criteria de opponenten dienen te voldoen en hoe deze aspecten getoetst worden. LO/S stelt dat de opponenten worden geselecteerd op basis van vechtsportervaring, ervaring in de rol van acteur in de gewenste context en het aspect gezagsbereidheid¹⁰. Ook deze specificaties zijn niet in een formele aanvraag tot steunverlening terug te vinden. Tot voor kort werd er voor de invulling van de opponenten veelal gewerkt met externe professionele vechtsporters. Later is daar weer af gezien, vooral vanwege - zoals LO/S en School Luchtmobiel stellen - de factor gezagsbereidheid. Bij het bewuste parcours bleken niet alle opponenten te beschikken over vechtsportervaring en ervaring met het eerder uitvoeren van deze rol. Ook gaven een aantal opponenten aan niet gebriefd te zijn en was er geen eenduidigheid in de verkregen opdracht. Ook is gebleken dat hierover geen controlevragen worden gesteld aan alle betrokkenen. De LO/S-instructeur is bij de sparmomenten de aangewezen verantwoordelijke die dient aan te geven wanneer het moment ten einde is dan wel dient te stoppen. Niet alle betrokken LO/S-instructeurs waren overigens op de hoogte van deze verantwoordelijkheid. Tevens is het onduidelijk op basis van welke criteria het sparmoment wordt beëindigd. In het algemeen wordt gesteld dat de momenten één á twee minuten mogen duren afhankelijk van de door de cursist getoonde gevechtsbereidheid. Waar dan die gevechtsbereidheid uit moet blijken, wordt verschillend benaderd. Ook was er onder de opponenten geen eenduidigheid ten aanzien van de inhoud van de sparmomenten.

¹⁰ Bereidheid tot het ontvangen van leiding en dit om te zetten in taakuitvoering en bijbehorend gewenst gedrag.

Op vragen als 'waar mag men de cursist raken en met welke intensiteit?' zijn uiteenlopende antwoorden ontvangen. De MZV-doctrine geeft, zoals in hoofdstuk 3.2 wordt beschreven, voor de vormen van intensiteit een vijftal gradaties die niet bij alle betrokkenen bekend waren en niet eenduidig uitgelegd werden.

3.6.7 Afstemming

Bovenstaande onderstreept het belang en de noodzaak van gedegen afstemming. Doordat er meerdere disciplines bij dit parcours betrokken zijn, is het van groot belang dat er een duidelijk beeld bestaat rondom doelstelling van het parcours en eenduidigheid over de wederzijdse verwachtingen en mogelijke risico's. Zo kan de steunverlenende partij een juiste inschatting maken van de te leveren dienst en het bijbehorend niveau van deskundigheid.

In hoofdstuk 3.4 is gebleken dat een belangrijke stap, een gedegen (formele) risicobeoordeling, ontbreekt. Dit heeft tot gevolg dat betrokken spelers naar eigen inzicht een inschatting gaan maken. Een voorbeeld hiervan is de AMV-er die ter plaatse borgt dat er contact mogelijk is met het GZHC Weert.

Daarnaast is het belangrijk om vooraf, tijdens en na afloop van het parcours de betrokken disciplines gezamenlijk te brieven en na afloop, en zo nodig tussentijds, te debrieven. Uit de gesprekken blijkt dat er een briefing aan het begin van de dag plaats heeft gevonden door zorg van de LDO. Er is echter niet op toegezien dat alle spelers hier ook bij aanwezig waren. Daarnaast geeft de LO/S aan dat er ook nog een separate briefing plaatsvindt aan de opponenten. Naar blijkt zijn de afstemmingsmomenten gedurende het parcours en na afloop facultatief, afhankelijk van personen en wederom niet geborgd.

Tussentijdse evaluaties van de MZV-momenten vinden niet structureel plaats tussen opponent en sportinstructeur. Sommige opponenten verklaren dat er helemaal geen evaluatie heeft plaatsgevonden, terwijl anderen verklaren dat dit na elke cursist gebeurde. De meeste opponenten geven aan ervan uit te gaan dat zij het goed doen wanneer zij niets te horen krijgen van de sportinstructeur.

Er heeft op 8 juni 2011 geen plenaire evaluatie van het gevechtsbereidheidparcours plaatsgevonden waarbij alle betrokken spelers aanwezig waren. Een aantal betrokkenen was reeds vertrokken op het moment dat de evaluatie van het gevechtsbereidheidparcours op 8 juni 2011 plaatsvond.

3.6.8 Conclusies

- a. Binnen de scope van het gehouden onderzoek blijkt in de praktijk onduidelijkheid te bestaan over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met onder meer als gevolg dat er ruimte op uitvoerend niveau ontstaat. Hierdoor zien medewerkers zich (vanzelfsprekend) genoodzaakt taken uit te voeren en de hier mee samenhangende verantwoordelijkheid te nemen zonder zich altijd bewust van te zijn van of te beschikken over de juiste bevoegdheid en kennis en expertise.
- b. Het is onduidelijk op basis van welke criteria de opponenten worden gevraagd hun bijdrage te leveren aan het gevechtsbereidheidparcours.

- c. Het is niet juist dat de beoordeling van een medische klacht alleen door een instructeur plaatsvindt. Hij heeft hiervoor immers geen adequate opleiding gehad. Hij is niet bekwaam en dus niet bevoegd. Dat hierdoor een situatie kan ontstaan dat de gezondheidsklachten van een cursist door niet of onvoldoende bekwaam personeel worden ingeschat is niet alleen ethisch onjuist, maar kan ook leiden tot onnodig grote gezondheidschade van de cursist. Het blijkt dat de VAKOL-instructeur veelal bepaalt of- en wanneer de cursist toegang heeft tot geneeskundige verzorging.
- d. Van de briefingmomenten is geen document terug te vinden waarop staat wat er dan aan de betrokken medewerkers wordt verteld. Hierdoor bestaat het risico dat belangrijke informatie niet wordt gedeeld.
- e. Tussentijdse evaluaties van de MZV-momenten vinden niet structureel plaats tussen opponent en sportinstructeur. Sommige opponenten verklaren dat er helemaal geen evaluatie heeft plaatsgevonden, terwijl anderen verklaren dat dit na elke cursist gebeurde. De meeste opponenten geven aan ervan uit te gaan dat zij het goed doen wanneer zij niets te horen krijgen van de sportinstructeur.
- f. Er heeft op 8 juni 2011 geen plenaire evaluatie van het gevechtsbereidheidparcours plaatsgevonden waarbij alle betrokken spelers aanwezig waren. Een aantal betrokkenen was reeds vertrokken op het moment dat de evaluatie van het gevechtsbereidheidparcours op 8 juni 2011 plaatsvond.

3.6.9 Aanbevelingen

- a. Belangrijk is de totale keten van zowel de primaire als besturende processen te beheersen. Daartoe is het niet toereikend alleen de belangrijkste processen en hun samenhang te regelen en vast te leggen in procedures. Het is van minstens even groot belang dat er duidelijkheid bestaat over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van alle betrokken partijen die een bijdrage leveren aan de VAKOL. Als er al sprake zou zijn van gedelegeerde verantwoordelijkheden behoudt men altijd de eindverantwoordelijkheid. Hierop dient men toezicht uit te oefenen.
- b. Het is belangrijk eenduidige en objectieve criteria vast te stellen voor de rol van de opponent. Te meer gezien de context waarbinnen de taak wordt uitgevoerd, is het van belang een competentieprofiel te ontwikkelen waarbij aandacht is voor persoons-eigenschappen en gedragscompetenties. Niet alleen kennis, vaardigheden en training zijn van belang. Ook attitude is een belangrijke factor.
- c. Kader VAKOL dient medische beslissingen over te laten aan medisch personeel. Borg vrije toegang voor de cursist tot geneeskundige zorg tijdens de VAKOL.
- d. Ontwikkel en borg een document dat gebruikt kan worden voor de briefings en waarbij tevens een aantal controle vragen genoemd worden.
- e. Zie toe op frequente tussentijdse evaluaties van de betrokkenen bij MZV-momenten.
- f. Draag zorg voor een plenaire evaluatie aan het einde van een activiteit waarbij alle betrokkenen aanwezig zijn.

3.7 Competenties en vaardigheden kader VAKOL

3.7.1 Leeswijzer

In het navolgende hoofdstuk is gekeken naar de selectiecriteria en functiebeschrijving (FIF) van de instructeurs in relatie tot de VAKOL.

3.7.2 Inleiding

In de FIF van de VAKOL-instructeur (referte U) worden geen andere eisen gesteld dan in de FIF voor een reguliere instructeur. In de interviews met de commissie stelt School Luchtmobiel dat in de selectiegesprekken nader aandacht wordt besteed aan aanvullende criteria, specifiek voor VAKOL-instructeurs. Deze zijn echter nergens op schrift terug te vinden, anders dan de eis 'rode baret'. Bij het aannemen van instructeurs is verhoudingsgewijs veel aandacht voor benodigde kennis en ervaring. Het beeld wordt geschetst dat kennis en technisch vakmanschap wel voldoende is voor de rol van instructeur.

Een aspirant-instructeur wordt, blijkt uit de gesprekken, niet direct alleen op een groep geplaatst, maar ingewerkt door een ervaren collega. Onduidelijk is hoe lang deze periode van inwerken duurt, hoe dit inwerktraject eruit ziet en op basis van welke criteria de aspirant-instructeur vervolgens zelfstandig op een groep wordt geplaatst. Hoe de begeleiding van de aspirant-instructeur verder verloopt lijkt afhankelijk van de capaciteit van bijvoorbeeld de hoofdinstructeur (HI) en is niet structureel terug te vinden in een ontwikkelplan. Ditzelfde geldt voor steunverlening door externe instructeurs; ook hiervoor zijn geen criteria of normen beschreven.

Bij het vervullen van deze functie is het uiteraard belangrijk wat je doet, maar nog veel belangrijker is de manier waarop je de functie uitvoert en hoe dat het verschil maakt. Het opleiden van mensen vraagt om een bepaalde aanpak waarbij je de (veilige) ruimte creëert waarbij cursisten zich kunnen ontwikkelen en verbeteren en worden gestimuleerd het beste van zichzelf te laten zien. Dit vraagt een bepaalde basishouding van een instructeur waarbij aspecten als authenticiteit, integriteit en respect centraal staan.

3.7.3 Generiek of maatwerk?

De aard en de inhoud van de VAKOL maken dat een cursist rekent op ervaren instructeurs. Het vergt nogal wat van een school en zijn instructeurs om cursisten tot (top)prestaties te brengen door stelselmatig terug te koppelen, samen met hen de oorzaken van successen en falen na te gaan, mogelijkheden tot verbetering te onderzoeken en verder aanwijzingen te geven en oefening aan te bieden. Daarnaast worden cursisten binnen de context van de VAKOL vaak tot uitersten gedreven en gevraagd te handelen onder zware omstandigheden. Er wordt mentaal en fysiek veel van de cursist gevraagd. Dit gaat verder dan opleiden alleen en vraagt specifieke kennis, vaardigheden en gedrag van een instructeur. Dit vraagt bijvoorbeeld ook kennis over fysiologische processen. Hoe reageren en handelen mensen onder druk? Wat doet slaapdeprivatie met het menselijk lichaam en hoe uit zich dat?

Hoe kun je mensen mentaal trainen en hoe meet ik de vorderingen? In de praktijk is nu vooral zichtbaar dat mentale training veelal wordt gekoppeld aan (zwaardere) fysieke inzet en de beoordeling hiervan plaatsvindt door de instructeur.

3.7.4 Conclusie

- a. Zoals ook in hoofdstuk 3.6 wordt beschreven hebben de instructeurs zich in de loop de jaren bewust of onbewust veel (onterechte) verantwoordelijkheden toegeëigend en beschikken hierbij niet altijd over de juiste kennis en expertise. Belangrijk is dat de organisatie zijn medewerkers hiertegen in bescherming neemt.

3.7.5 Aanbevelingen

- a. Op grond van de nieuw te formuleren doelstelling van de VAKOL (zie hoofdstuk 3.5) dient te worden vastgesteld wat de benodigde kennis, vaardigheden, attitude en competenties moeten zijn van het kader in het algemeen en de instructeurs in het bijzonder.
- b. Op grond van een gedegen competentieprofiel, dient een specifiek opleiding- en ontwikkelplan voor een instructeur VAKOL te worden ontwikkeld. Belangrijk is uiteindelijk een functieprofiel vast te stellen waarbij aan de hand van objectieve maatstaven gekeken kan worden naar de geschiktheid van de (aspirant) instructeur en waarbij er weinig ruimte is voor de subjectieve beoordeling.

3.8 Meldingssysteem voorvallen en lessons learned

3.8.1 Leeswijzer

In dit hoofdstuk wordt het meldingssysteem voorvallen, eerdere soortgelijke voorvallen en het leerproces in de organisatie beschreven.

3.8.2 Meldingssysteem voorvallen

De SG Aanwijzing A/963 beschrijft hoe voorvallen gemeld dienen te worden. Als hulpmiddel daartoe is er een "meldingssysteem voorvallen" in Peoplesoft. Deze applicatie op het Defensie intranet is voor alle medewerkers toegankelijk voor het melden van uiteenlopende voorvallen. Dit kunnen bijvoorbeeld incidenten, ongevallen of ongewenste situaties zijn.

Naast de melding in Peoplesoft heeft de commandant de verplichting het Defensie Operatie Centrum (DOC) te informeren bij voorvallen van categorie 3 of 4. De definitie van categorie 3 is: lichamelijk of geestelijk letsel, richtlijn ziekenhuisopname korter dan 24 uur. De definitie van categorie 4 is: ernstig of blijvend lichamelijk of geestelijk letsel; één of meerdere dodelijke slachtoffers of met blijvende invaliditeit, richtlijn ziekenhuisopname langer dan 24 uur. Veelal wordt dit gedaan door tussenkomst van het SITCEN.

Bij levensgevaar of overlijden moet ook een melding aan de AI gedaan worden. Bij letselongevallen moet tevens de personeelsvertegenwoordiging (medezeggenschapscommissie) op de hoogte gesteld worden.

3.8.3 Eerdere soortgelijke voorvallen

Het meldingssysteem voorvallen in PeopleSoft is sinds begin 2010 in werking. Het systeem bevat derhalve geen meldingen van de tijd daarvoor. Bovendien blijkt dat niet alle voorvallen worden gemeld. Om bovenstaande redenen kan geen totale analyse worden gemaakt van alle relevante voorvallen.

Er zijn voorvallen gemeld (referte V) die hebben plaatsgevonden tijdens eerdere VAKOL-lichtingen. Er zijn echter ook voorvallen in de VAKOL geweest die niet op het verstrekte overzicht staan. Tweemaal is iemand uit de touwbaan gevallen waarbij letsel is opgetreden, dit is niet in het overzicht terug te vinden.

Een ander eerder ongeval in de VAKOL (het 'zwembadincident', 23 juni 2009) heeft ook geleid tot een voorvalonderzoek. De belangrijkste aanbevelingen uit de appreciatie van dit onderzoek (referte W) waren:

1. De verantwoordelijkheden van de verschillende functionarissen voor wat betreft de taakuitvoering moeten duidelijker worden omschreven. Op deze wijze worden de veiligheidsaspecten in het programma beter geborgd, zodat dit goed overdraagbaar is bij functiewisselingen.
2. Het inventariseren van de noodzaak en het niveau van medische ondersteuning bij de verschillende activiteiten tijdens de VAKOL op basis van een RI&E.

3. Bij aanwezigheid van medische klachten mag de cursist niet deelnemen aan risicovolle activiteiten zonder toestemming van een militaire arts. De kaderleden hebben hierbij een proactieve rol. C-School Luchtmobiel heeft hierbij een toezichthoudende rol.

Daarnaast is het opvallend te noemen dat het slachtoffer van het zwembadincident gekneusde ribben had opgelopen tijdens een MZV-activiteit¹¹. Verder blijkt dat één van de figuranten uit het Remedial peloton die dienst deed in de VAKOL 2011-2 een hersenschudding en hersenkneuzing opgelopen had bij een MZV-activiteit tijdens de AMOL.

3.8.4 *Lessons Learned proces*

Uit de gevoerde gesprekken blijkt dat een op de VAKOL gericht organisatiebreed leerproces niet herkenbaar aanwezig is. Hiermee wordt bedoeld dat uit de gesprekken blijkt dat men geen eenduidig antwoord kan geven op de – aan de VAKOL gerelateerde - invulling van het proces lessons learned op de verschillende niveaus binnen de keten van het CLAS. Men doet op lokaal niveau wel pogingen om te leren van incidenten, maar dit is veelal niet vastgelegd, niet geformaliseerd en niet gericht op het verbeteren van een specifieke situatie of activiteit.

3.8.5 *Conclusies*

- a. De meldingsprocedure (Commandantenmelding bij SITCEN en melding in Peoplesoft) is gevolgd zoals voorgeschreven.
- b. Een op de VAKOL gericht integraal sluitend proces lessons learned is niet aanwezig. In het recente verleden zijn bij opleidingen van de School Luchtmobiel vaker letselvoorvallen geweest waaruit lering getrokken had kunnen worden. Het zwembadincident toont in meerdere opzichten gelijkenis met het onderhavige voorval. Geïdentificeerde verbeterpunten zijn niet doorvertaald naar het gevechtspareidheidsparcours en syllabus, en hebben niet geleid tot een heroverweging van de prioritering van uit te voeren risicobeoordelingen.

3.8.6 *Aanbevelingen*

- a. Stimuleer het melden van voorvallen en het onderzoek daarvan zodat het leerproces verbeterd kan worden.
- b. Geef vorm aan het aan de VAKOL gerelateerd proces 'lessons learned' in de lijn School Luchtmobiel – OCIO – OTCO door middel van borging in het bestaande kwaliteitssysteem.

¹¹ Onderzoeksrapport zwembadincident juni 2009, d.d. september 2009

3.9 Verbetermanagement

3.9.1 Leeswijzer

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op mogelijke structurele veranderingen van de VAKOL en kwaliteitsborging met betrekking tot de VAKOL. Daarnaast is gekeken naar de invoering van het gevechtsbereidheidparcours in de VAKOL en onderzoeken die hieraan mogelijk ten grondslag hebben gelegen.

3.9.2 Een structureel verankerde verandering van de VAKOL?

Er zijn sinds de eerste VAKOL in 1992 belangrijke veranderingen aangebracht in dit traject. Het was niet altijd te achterhalen wat de reden was van deze veranderingen. Zo is de opleidingsduur in de loop van de tijd veranderd van twee naar zeven weken, waarbij tussen de fysiek zware weken, fysiek minder zware weken voor recuperatie zijn ingebracht. Ook is er een voortraject ingevoerd in drie fases, met een trainingsprotocol en meetmomenten om te kunnen toetsen of de cursist verantwoord kan deelnemen aan de VAKOL. Niet alleen het gewicht van de bepakking is fors toegenomen, maar ook de afstand die met de volledige bepakking moet worden gelopen. De laatste jaren is de zwaarte van de draaglastkilometers weer verminderd. C-School Luchtmobiel geeft aan dat de intentie van een aantal veranderingen was dat er minder cursisten zouden uitvallen door blessures als gevolg van overbelasting. Ook geeft hij aan dat de veranderingen zijn ingevoerd om tegemoet te komen aan de veranderde manier van optreden van 11 LMB, zodat het eindniveau van de cursist hierop aansluit.

In algemene zin kon niet worden vastgesteld of deze veranderingen hebben geleid tot een aanpassing van de syllabus. Door Staf OCIO wordt aangegeven dat de afgelopen drie jaar de syllabus niet gewijzigd is op hoofdlijnen, maar slechts in detail, bijvoorbeeld de locatie van de eindoefening. C-School Luchtmobiel geeft aan dat pas na ontvangst van de nieuwe instroomeis van de luchtmobiele militair de syllabus zal worden aangepast.

3.9.3 Kwaliteitsborging van de VAKOL

Het OCIO onderkent haar verantwoordelijkheid voor kwaliteitsbewaking van de VAKOL. Hiervoor is op dit niveau een kwaliteitsbewaker aangesteld.

School Luchtmobiel geeft aan dat de evaluatie van de VAKOL plaatsvindt binnen het VAKOL-peloton en de OT&Rcie, aan het einde van iedere VAKOL. Ondanks het feit dat deze als erg belangrijk wordt beschouwd, zijn hiervan geen notities. Noch kon worden vastgesteld of en hoe deze evaluatie tot wijzigingen leidt. Aan het einde van iedere VAKOL-week is er een evaluatie. Hierbij is de LO/S Groot Heidekamp aanwezig. Voor de weekevaluatie van de VAKOL wordt geen vast format gebruikt. De aantekeningen worden informeel bewaard door C-OT&Rcie. Ook hiervan is aangegeven dat deze evaluatie als zeer belangrijk wordt gezien en regelmatig tot bijstelling van de opleiding heeft geleid. Hierover is niets terug te vinden in de syllabus.

Of bij de in paragraaf 3.9.2 genoemde veranderingen een kwaliteitscyclus is doorlopen kon niet worden vastgesteld. Dit geldt met name voor de check-component van de Demingcircle¹².

LO/S CLAS maakt gebruik van het Instituut Nederlandse Kwaliteit (INK) model als kwaliteitssysteem voor alle producten waarvoor zij verantwoordelijk is. Hoe deze cyclus bij School Luchtmobiel, en specifiek op de VAKOL gericht, geïmplementeerd wordt is de commissie niet duidelijk geworden. Ook is niet duidelijk geworden hoe deze cyclus aansluit bij het kwaliteitssysteem van de operationele gebruiker.

LO/S CLAS geeft aan dat er onder meer kwaliteitsbewaking plaatsvindt gericht op de MZV-aspecten van de VAKOL. Vanuit School Luchtmobiel wordt aangegeven dat deze kwaliteitsbewaking vanuit OCIO en LO/S incidenteel plaatsvindt.

3.9.4 Invoering van het gevechtsbereidheidparcours in de VAKOL

Eén van de veranderingen in de VAKOL is de introductie van het gevechtsbereidheidparcours. Reden hiervoor was, zoals men stelt, de toegenomen operationele inzet van luchtmobiele militairen en de behoefte aan training voor een gevechtssituatie. Het beoogde leerdoel hiervan is dat de militair ervaart hoe hij zou kunnen reageren onder gevechtssomstandigheden. Dat betekent in de praktijk dat de cursist na fysieke conditionering een opdracht moet uitvoeren onder tijdsdruk, waarbij hij tevens zware fysieke inspanning moet leveren en bloot staat aan een hoge mentale druk. Daarnaast beoogt School Luchtmobiel dat tijdens de MZV-component van het gevechtsbereidheidparcours de fysieke component ogenschijnlijk wordt bedreigd.

Zoals in hoofdstuk 3.5 reeds aangegeven, is het gevechtsbereidheidparcours niet terug te vinden in de syllabus. Het is de commissie duidelijk geworden dat gevechtsbereidheid niet eenduidig wordt geïnterpreteerd. Als onderdeel van de gevechtsbereidheid worden de fysieke en of mentale component altijd getest, waarbij dit vooral wordt gedaan door toepassing van fysieke belasting zoals vermoeidheid, slaapdeprivatie, MZV en het uitvoeren van opdrachten op fysiek zware wijze onder tijdsdruk. De enige onderliggende filosofie die hiervoor gevonden werd, is dat dit gevechtssomstandigheden het best benadert en het de weerbaarheid zou vergroten. Hoe de resultaten van het doorlopen van het gevechtsbereidheidparcours een voorspellende waarde hebben voor toekomstig gedrag onder gevechtssomstandigheden, is nergens gevonden. Ook zijn geen objectieve criteria gevonden waarmee de gevechtsbereidheidscomponenten worden gemeten of vastgesteld.

Binnen het CLAS bestaan belangrijke verschillen van inzicht over de wijze waarop de gevechtsbereidheid kan worden aangetoond. Binnen School Luchtmobiel en bij LO/S Groot Heidekamp is men van mening dat gevechtsbereidheid alleen op de huidige wijze kan worden aangetoond. C-11 LMB geeft aan dat gevechtsbereid kan worden getraind door een militair mentaal over een angstpunt te tillen, zonder dat hierbij een gevechtsbereidheidparcours gebruikt wordt.

¹² Deze cirkel, ontwikkeld door William Edwards Deming, beschrijft vier activiteiten die op alle verbeteringen in organisaties van toepassing zijn. De vier activiteiten zorgen voor een betere kwaliteit.

Als alternatief noemt hij bijvoorbeeld grensverleggende activiteiten. Niet duidelijk is of er onderzoek is gedaan naar een alternatief hiervoor en de eventuele bruikbaarheid hiervan voor het trainen van gevechtsbereidheid.

OCIO en LO/S CLAS stellen dat is gekeken naar de initiële opleidingen in de Verenigde Staten. De hierdoor verkregen informatie was niet bruikbaar. Daarnaast geeft OCIO aan dat gekeken is naar de wijze waarop het Korps Mariniers zijn rekruten opleidt. Daarnaast heeft het KCT opleidingen in het buitenland bekeken. Het is niet duidelijk waar precies naar gekeken is, wel kon geconstateerd worden dat het niet heeft geleid tot wijzigingen in de VAKOL-syllabus.

3.9.5 Onderzoek

Er is geen onderzoek gevonden dat als basis heeft gediend voor de wijze waarop de VAKOL is opgebouwd. Tijdens de inventarisatie van documenten door de commissie zijn twee rapporten gevonden waarbij de onderzoeksonderwerpen een overlap hebben met de doelstelling van het gevechtsbereidheidparcours.

Dit betreft onderzoeken uitgevoerd door TGTF en de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO) in 2010 en Gedragswetenschappen (GW) in 2006 (referte X). Door TGTF en TNO is onderzoek gedaan naar fysiologische en cognitieve parameters tijdens de VAKOL en door GW naar de stressbestendigheidfactoren bij de cursist. De conclusies uit deze rapporten zijn niet gebruikt binnen School Luchtmobiel. Eén van de meest opvallende conclusies van het TNO rapport is dat de VAKOL cursist zo slaapgedeprimeerd en fysiek vermoeid is, dat zijn cognitief functioneren sterk verminderd is, met name op het einde van de KTL weken. Dit betekent concreet dat bij de cursist het vermogen om te leren of kennis op te nemen sterk afgenomen is. Als de VAKOL beoogt het juiste gedrag onder operationele omstandigheden te trainen, dan zou gesteld kunnen worden, dat de randvoorwaarden hiervoor op dat moment onvoldoende aanwezig zijn. Het kan mogelijk zelfs leiden tot het aanleren van verkeerd gedrag.

C-11 LMB heeft in 2006 opdracht gegeven te onderzoeken op welke wijze invulling gegeven dient te worden aan het vergroten van stressbestendigheid binnen de AMOL en de VAKOL. Om tegemoet te kunnen komen aan de onderzoeksopdracht van C-11 LMB is een multidisciplinair onderzoeksteam samengesteld bestaande uit C-LO/S Groot Heidekamp, School Luchtmobiel, TGTF, GW en TNO. Het rapport van GW betreft een onderzoeksverslag van een deelproject dat ter ondersteuning dient van besluitvorming rond dit thema over stress. Eén van de hoofdconclusies van beide onderzoeken was dat de gegevens niet representatief waren voor de totale onderzoekspopulatie. Bij beide onderzoeken was er sprake van een kleine onderzoekspopulatie.

3.9.6 Conclusies:

- a. De VAKOL is in de loop van zijn bestaan regelmatig aangepast. Er is niet terug te vinden of dit heeft geleid tot veranderingen in de syllabus.
- b. Niet kon worden vastgesteld of de reeds doorgevoerde veranderingen de opleiding hebben verbeterd.

- c. Dat er weekevaluaties plaatsvinden door School Luchtmobiel is als positief te benoemen.
- d. Zowel OCIO als LO/S CLAS geven aan dat zij invulling geven aan kwaliteitsbewaking, terwijl C-School Luchtmobiel dit slechts incidenteel ervaart.
- e. Het gevechtsgereedheidparcours is niet opgenomen in de VAKOL-syllabus noch in de MZV doctrine.
- f. Er bestaat onduidelijkheid / verwarring omtrent het begrip gevechtsgereedheid.
- g. Er is niet beschreven welke methoden gebruikt kunnen worden om gevechtsgereedheid te trainen en/of te toetsen.
- h. Binnen het CLAS zijn er sterk verschillende inzichten hoe gevechtsgereed getraind en/of getoetst kan worden. Dit leidt ertoe dat er veel verschillende methoden worden gebruikt om gevechtsgereedheid te toetsen.
- i. School Luchtmobiel en LO/S stellen dat het testen van de fysieke en of mentale component altijd onderdeel is van het toetsen van de gevechtsgereedheid, waarbij dit vooral wordt gedaan door toepassing van fysieke belasting zoals vermoeidheid, slaapdeprivatie, MZV en het uitvoeren van opdrachten op fysiek zware wijze onder tijdsdruk.
- j. Of en hoe de resultaten van het doorlopen van het gevechtsgereedheidparcours een voorspellende waarde hebben voor toekomstig gedrag onder gevechtssituaties, is nergens gevonden. Ook zijn geen objectieve criteria gevonden waarmee de gevechtsgereedheidscomponenten worden gemeten of vastgesteld.
- k. Het is onduidelijk hoe de conclusies van de weekevaluatie leiden tot verandering in de VAKOL of veranderingen van de VAKOL-syllabus.
- l. Er kon niet worden vastgesteld welke argumentatie of onderzoeken ten grondslag liggen aan de invoering van de huidige vorm van het gevechtsgereedheidparcours in de VAKOL.

3.9.7 Aanbevelingen

- a. Verbeter de evaluatie van de VAKOL en borg deze evaluaties in een kwaliteitssysteem.
- b. De wijze van evaluatie dient kritisch bekeken te worden, vooral hoe geborgd wordt dat verbeterpunten ook worden geïmplementeerd.
- c. De kwaliteitssystemen van OTCO/OCIO en LO/S dienen op elkaar te worden afgestemd. Met name de Check-component van de Demingcircle dient meer aandacht te krijgen in beide systemen.
- d. Onderzoek op welke wijze gevechtsgereedheid getoetst zou kunnen worden. Als dit mogelijk is, borg dan eenduidige toepassing van het gebruik van deze methode binnen de gehele krijgsmacht. Daarnaast moet worden vastgesteld welke fysiologische parameters moeten worden gemeten om meer inzicht te krijgen in de fysiologische gesteldheid van de cursist. Tevens op welke wijze deze parameters moeten worden gemonitord.
- e. De MZV-syllabus en doctrine kunnen worden verbeterd door toevoeging van een uitgebreide beschrijving van doel en uitvoering van een 'gevechtsgereedheidparcours'.
- f. Het kwaliteitssysteem van OTCO behoeft verbetering en dient tussen de verschillende niveaus van het OTCO op elkaar te worden afgestemd.
- g. Het OCIO kan een aantal aspecten van de gehouden externe onderzoeken gebruiken voor analyse, normering of verbetering van de VAKOL.

3.10 Toezicht

3.10.1 Leeswijzer

In dit hoofdstuk wordt beschreven op welke manier er (extern) toezicht wordt gehouden op de MZV-momenten tijdens het gevechtsbereidheidparcours.

3.10.2 Toezicht MZV-momenten

De sportinstructeurs hebben de leiding over de MZV-momenten en treden op als scheidsrechter tussen opponent en cursist. De sportinstructeurs hebben zelf ook de AMOL of VAKOL gedaan (zij dragen ook de rode baret), waardoor zij mogelijk bevooroordeeld zijn in hun oordeel over de situatie. Daarnaast wordt de cursist één-op-één begeleid door een instructeur. Alhoewel de verantwoordelijkheid tijdens de MZV-momenten overgaat op de sportinstructeurs, geven alle betrokkenen aan dat de begeleidend instructeur ook kan ingrijpen als hij dat nodig acht. Er vindt echter geen enkele vorm van extern toezicht plaats.

Er worden uiteenlopende verklaringen gegeven ten aanzien van het ingrijpen door (sport-) instructeurs. Enerzijds verklaren de opponenten, sportinstructeurs en VAKOL-instructeurs dat er nauwelijks ingegrepen hoefde te worden tijdens de sparmomenten. Anderzijds verklaren cursisten en hondenbegeleiders dat de sportinstructeurs tijdens meerdere sparmomenten de opponenten opdracht hebben gegeven om het rustiger aan te doen.

Door School Luchtmobiel wordt aangegeven dat de commandant en schooladjutant regelmatig de oefeningen bezoeken en invulling geven aan hun toezichthoudende rol. De rol van deze toezichthouders, noch de inhoud van de toezichthoudende taken, zijn beschreven in de VAKOL-syllabus.

3.10.3 Conclusie

Er is geen structureel extern toezicht op MZV in het gevechtsbereidheidparcours. Hierdoor mist men mogelijke verbeterlagen en worden mogelijk ongewenste gewoontes in stand gehouden.

3.10.4 Aanbeveling

Draag zorg voor externe toezichthouders op de MZV-momenten en benoem deze rol in de syllabus. Betrek deze toezichthouders bij voorkeur van een andere eenheid zodat een verschillende achtergrond en onafhankelijkheid geborgd zijn.

4 Overige bevindingen

In dit hoofdstuk worden overige bevindingen beschreven die niet gerelateerd zijn aan de verstrekte opdracht. Deze bevindingen kunnen echter wel bijdragen aan defensiebrede verbeteringen.

Het maken van foto's

Tijdens de uitvoering van het gevechtsbereidheidparcours op 8 juni 2011 zijn foto's gemaakt. Er bestaat geen specifiek beleid over het maken van foto's tijdens het gevechtsbereidheidparcours in de VAKOL. Het algemeen defensiebeleid is derhalve van toepassing. Dit is opgenomen in de "Uitvoeringsbepalingen Defensie Beveiligingsbeleid Deelgebied Fysieke Beveiliging – Fotografieverbod" van 21 september 2007 (referte Y). Het beleid is gebaseerd op artikel 430 van het Wetboek van Strafrecht.

In artikel 430 van het Wetboek van Strafrecht staat onder meer dat het verboden is om, zonder toestemming van het daartoe bevoegd gezag, fotografische- of filmopnamen te maken van enig militair werk. Op grond van dit artikel is op defensieobjecten een fotografeer-, film- en videoverbod van kracht. Bij de uitvoering van het gevechtsbereidheidparcours op 8 juni 2011 is aan niemand ontheffing van dit verbod verleend.

Het kader dat aanwezig was tijdens de MZV-momenten in de gevechtsbereidheidsbaan heeft gezien dat de foto's werden genomen. Dit blijkt uit verklaringen die de kaderleden bij het verhoor door de KMar hebben afgelegd. De personen die de foto's gemaakt hebben zijn door het kader niet gewezen op het fotografieverbod en hebben de gemaakte foto's niet laten wissen.

Medische keuring

Bij zowel School Luchtmobiel als bij 11 LMB bestaat onduidelijkheid ten aanzien van het medisch keuringstraject. Men denkt dat de keuring, zoals beschreven in het RBB kan plaatsvinden bij het GZHC. Aan de VMA of bedrijfsarts van het GZHC Schaarsbergen, kan een advies gevraagd worden of er medische bezwaren zijn voor een aspirant VAKOL-cursist om deel te nemen aan de VAKOL-training en/of VAKOL. Als iemand niet voldoet aan de medische eisen van een functie uit cluster 4, voor plaatsing op een functie bij 11 LMB c.q. het doorlopen van de VAKOL, dient hij echter bij DCWS aangeboden te worden voor een keuring, om te beoordelen of hij voldoet aan de medische eisen voor een cluster 4 functie.

Samenstelling commissie van onderzoek

De commissie wil ook haar eigen bevindingen delen ten behoeve van verbeteringen in de toekomst. Voor wat betreft de samenstelling van de commissie is het belangrijk aandacht te hebben voor de onafhankelijkheid van de voorzitter en de leden. Zij dienen niet alleen voldoende afstand te hebben tot het te onderzoeken voorval maar ook tot het behorende proces en de betreffende organisatie. Hoewel in deze commissie adequaat beschikbaar, is deskundigheid op het gebied van veiligheidskundig onderzoek, het hanteren van bijbehorende methodieken en expertise gericht op de menselijke factor wederom essentieel gebleken. Wanneer het advies betreft van bijvoorbeeld materiedeskundigen, adviseert de commissie deze niet op te nemen als lid van de commissie, maar dient de commissie de mogelijkheid te hebben ze separaat te kunnen raadplegen als (ad hoc) adviseur.

Instelling commissie van onderzoek

Het verdient aanbeveling om de commissie of een deel van de commissie direct na een voorval aan te stellen. Daarmee wordt beoogd zo snel mogelijk aan te vangen en ook de betrokkenen functionarissen te kunnen spreken. De benodigde informatie wordt hierdoor snel verkregen en de doorlooptijd van een onderzoek kan hiermee bekort worden.

Tripod Beta-methodiek

Bij onze analyse van bronnen en feiten is gebruik gemaakt van de Tripod Beta-methodiek. Deze visualisatietechniek is via Mulan niet toegankelijk gebleken. De beheerder van deze methodiek dient ervoor zorg te dragen dat dit instrument te allen tijde voor een commissie van onderzoek operationeel gemaakt kan worden in een vertrouwelijke omgeving.

5 Conclusies en aanbevelingen

In de voorliggende hoofdstukken zijn de daaraan gerelateerde conclusies en aanbevelingen reeds beschreven. De opdracht en aanpak van de commissie heeft er toe bijgedragen dat er ook aandacht is besteed aan mogelijk latente factoren gerelateerd aan de voorliggende thema's. In dit slothoofdstuk wordt vooral gekeken naar de belangrijkste bevindingen van al deze informatie.

Het doel van het onderzoek is nadrukkelijk niet het onderzoeken van een eventueel causaal verband tussen het overlijden van Sgt Van Geffen en het volgen van het gevechtsbereidheidparcours tijdens de VAKOL.

De conclusies en aanbevelingen beperken zich niet tot enkel (bestuurs)technische aspecten. Deze zijn immers niet los te zien van het daarmee verweven vraagstuk van de aandacht voor veiligheid binnen de organisatiecultuur.

Een belangrijke conclusie van de commissie is het ontbreken van eenduidig beleid met betrekking tot MZV. Het is niet duidelijk wie binnen defensie de autoriteit is op dit vakgebied en wie verantwoordelijk is voor het beleid hieromtrent en de uiteindelijke invulling. Het gevolg is dat MZV op verschillende manieren wordt geïnterpreteerd en uitgevoerd, zowel binnen defensie als binnen het CLAS.

Het verschil in interpretatie leidt tot verwarring over niet alleen het aspect MZV, maar ook het aspect gevechtsbereidheid en vooral de relatie tussen deze aspecten. Er bestaat onvoldoende duidelijkheid ten aanzien van de verantwoordelijkheden in de keten ten aanzien van initiële opleidingen.

Binnen het CLAS zijn verschillende inzichten hoe gevechtsbereidheid getraind en of getoetst zou kunnen worden. Dit leidt er toe dat in de praktijk verschillende methoden gebruikt worden om gevechtsbereidheid te toetsen. Momenteel wordt in dit kader voornamelijk aandacht besteed aan de fysieke component. De training van de mentale component wordt veelal en impliciet gerelateerd aan de fysieke prestaties van een cursist. Een door C-OTCO nader op te stellen 'Beleidskader Mentale Vorming' dient ondermeer duidelijk aan te geven wat gevechtsbereidheid is en de wijze waarop dit getraind en eventueel getoetst wordt, inbegrepen de hieraan gekoppelde taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

De commissie beveelt aan om taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot de inrichtings- en ketenverantwoordelijkheid ten aanzien van de individuele opleidingen voor CLAS eenduidig vast te stellen en te communiceren. De LOT dient geactualiseerd te worden.

Daarnaast vinden wij het van belang dat onderzocht wordt op welke wijze gevechtsbereidheid getoetst zou kunnen worden. Als dit aspect toetsbaar blijkt, borg dan eenduidige toepassing van het gebruik van deze methode binnen de gehele krijgsmacht. Niet alleen de fysieke prestaties moeten worden gebruikt als graadmeter bij de training, ook de mentale component verdient een meer prominente rol.

Ook dient te worden vastgesteld welke fysiologische parameters moeten worden gemeten om meer inzicht te verkrijgen in de fysiologische gesteldheid van de cursist. Tevens dient te worden vastgesteld op welke wijze deze parameters moeten worden gemonitord.

Binnen de scope van het gehouden onderzoek blijkt in de praktijk voor meerdere onderwerpen op verschillende niveaus veel onduidelijkheid te bestaan over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met onder meer als gevolg dat veel ruimte op uitvoerend niveau ontstaat. Hierdoor zien medewerkers zich (vanzelfsprekend) genoodzaakt taken uit te voeren en de hiermee samenhangende verantwoordelijkheid te nemen zonder zich daar altijd bewust van te zijn of te beschikken over de juiste bevoegdheid en kennis en expertise. Gerelateerd aan het monitoren van die fysieke parameters heeft de commissie geconstateerd dat de beoordeling van een medische klacht van een cursist veelal alleen door een instructeur plaatsvindt. Op uitvoerend niveau nemen kaderleden (onbewust) medische beslissingen waartoe zij onvoldoende toegerust zijn en de cursist de vrije toegang tot medische zorg ontnemt.

Aanbevolen wordt de vrije toegang tot geneeskundige zorg voor de cursist tijdens de VAKOL te borgen en medische beslissingen over te laten aan daartoe bevoegd medisch personeel.

Uit het onderzoek is tevens gebleken dat er een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) School Luchtmobiel is, evenals een RI&E van LO/Sportorganisatie CLAS. Beide RI&E's zijn destijds getoetst door de Arbodienst Defensie. De eerstgenoemde is evenwel niet gericht op het in kaart brengen van risicovolle processen. Daarnaast wordt in deze RI&E's alleen ingegaan op het vaste personeelsbestand en niet op de VAKOL en/of de instructeurs die de VAKOL verzorgen en/of de cursisten die deze VAKOL volgen. Een gedegen risicoanalyse van de VAKOL ontbreekt. Deze risicoanalyse zou deel kunnen uitmaken van de RI&E School Luchtmobiel. Hoewel de lijn verantwoordelijk is voor het (laten) uitvoeren van de RI&E blijkt in de praktijk dat vooral uitvoerenden laag in de organisatie probleemeigenaar zijn. Hierdoor worden mogelijke risico's die d.m.v. een RI&E School Luchtmobiel van de VAKOL onderkend hadden kunnen worden onvoldoende onderkend en beheerst.

Het geven van vorm en inhoud aan het cultuuraspect van veiligheid is zo mogelijk nog belangrijker dan de instrumentele kant. Inhoudelijk is meer aandacht voor de menselijke factor noodzakelijk bij het inschatten van risico's. Dit aspect krijgt maar zeer beperkt de aandacht. Dat komt deels voort uit de cultuur van de organisatie, die zich kenmerkt door een 'can do' mentaliteit, veelal gekoppeld aan het dragen van de rode baret. Dit laatste is momenteel tevens een eis om als instructeur bij School Luchtmobiel geplaatst te worden. Het positieve daarvan is dat loyaliteit, professionaliteit en creativiteit zorgen voor het uitvoeren van de job; tegelijkertijd laat deze cultuur de ruimte tot het nemen van onvoldoende doordachte en daardoor onnodige risico's.

'Train as you fight' betekent juist het inschatten van mogelijke scenario's en bijbehorende risico's, zodat tijdig maatregelen genomen kunnen worden die, bij voorkeur, onder vooraf 'beheerste' omstandigheden, kunnen worden beoefend.

Uit de gesprekken blijkt dat men geen eenduidig antwoord kan geven op de invulling van het aan de VAKOL gerelateerde proces lessons learned op de verschillende niveaus binnen de keten van het CLAS. Als voorbeeld hiervan is aan te geven dat in het recente verleden bij School Luchtmobiel letselvoorvallen zijn geweest waaruit ook lering getrokken had kunnen worden. Niet alle geïdentificeerde verbeterpunten zijn doorvertaald naar het uitvoerend niveau. Ook hebben niet al deze punten geleid tot een heroverweging van de prioritering van de uit te voeren risicobeoordelingen.

De commissie beveelt aan het proces 'lessons learned' in de lijn School Luchtmobiel - OCIO-OTCO te borgen in bestaande kwaliteitssystemen, die uiteraard op elkaar afgestemd dienen te worden.

Afsluitend merkt de commissie op dat in een goed functionerend proces van lessons learned en daarbij behorende cultuur vrijwel alle bovenstaande conclusies en aanbevelingen optimaal geborgd zullen zijn.

Refertes:

- A. Brief Voorzitter van de Onderzoeksraad voor Veiligheid aan Minister van Defensie 'Onderzoek overlijden militair tijdens Voortgezette Algemene Kader Opleiding Luchtmobiel', nummer 11501418, 27 juli 2011
- B. Brief College van procureurs-generaal aan CLAS/Kol M.J.H.M. Bastin 'Verstrekking justitiële en strafvorderlijke informatie inzake dodelijk ongeval tijdens VAKOL', nummer CMA/2011/449/819, 14 december 2011
- C. Brief OM Regio Arnhem-Zutphen aan Ministerie van Defensie / Directie Juridische Zaken 'Bestuurlijke rapportage', nummer TGO Danio, 23 december 2011
- D. Leidraad Opleiding & Training, C-LAS, 28 oktober 2005
- E. MZV-Doctrine, OTCO/LO-S Organisatie CLAS
- F. Vaststelling Instructiekaart Mentale Vorming, Brief C-LAS nummer 2005004564, 16 december 2005
- G. Vaststelling Instructiekaart Mentale Vorming, Nota C-OTCO, 2 november 2005
- H. Handleiding Mentale Vorming, Nota C-OTCO, nr 200903882, 10 juli 2009
- I. Rode Baretten Beleid 11 Luchtmobiele Brigade (AASLT) "7 December" vanaf 1 april 2008, Nota C-LAS nummer 20080050032, 1 april 2008
- J. Arbeidsomstandighedenwet 1998
- K. Arbeidsomstandighedenbesluit 1997
- L. Arbozorgadvies RI&E interne- en externe grensverleggende activiteiten, Ref. 2010009325, 1 juni 2010
- M. MP 12-100 Veiligheidsmanagementsysteem Defensie, 20 oktober 2010
- N. VS 2-1998 Arbozorg KL, 16 april 2002
- O. RI&E School Luchtmobiel, januari 2008
- P. Compagniesorder van Tijdelijke Aard van C-OT&Rcie, 30 mei 2011
- Q. VAKOL Trainingslogboek School Luchtmobiel
- R. Hand-out instructie VAKOL
- S. Briefing VAKOL C-OTRcie (Powerpoint)
- T. POTA VAKOL van 8 juni 2011
- U. FIF instructeur KL
- V. Mailbericht Staf CLAS/H-AI, 20 juni 2011
- W. Appreciatie onderzoeksrapport Zwembadincident, ref. 2011004246, 18 maart 2011
- X. TNO rapport TNO-DV 2010 A249, september 2010; GW rapport Meting stressbestendigheid VAKOL lichting, 28 aug 2006
- Y. Uitvoeringsbepalingen Defensie Beveiligingsbeleid Deelgebied Fysieke Beveiliging: Fotografieverbod, 21 september 2007
- Z. Practice parameter: The management of concussion in sports (American Association of Neurologists 1997, bevestigd in 2010).

Gebruikte afkortingen:

AASLT	Air Assault
AI	Arbeidsinspectie
AMOL	Algemene Militaire Opleiding Luchtmobiel
AMV'er	Algemeen Militair Verpleegkundige
BHT	Basis Helikopter Training
C	Commandant
CC	Compagnies-commandant
CDC	Commando Diensten Centra
CDS	Commandant der Strijdkrachten
Cie	Compagnie
CLAS	Commando Landstrijdkrachten
COTA	Compagnies Order van Tijdelijke Aard
CvO	Commissie van Onderzoek
DAOG	Directie Aansturen Operationele Gereedheid
DCWS	Diensten Centrum Werving & Selectie
D-P&O	Directeur Personeel & Organisatie
DO	Defensie Onderdeel
DOC	Defensie Operatie Centrum
FIF	Functie Informatie Formulier
GNK	Geneeskundig
GW	Gedragswetenschappen
GZHC	Gezondheidscentrum
HI	Hoofdinstructeur
ICAO	Introductie Cursus Airmobile Operations
IK	Instructiekaart
INK	Instituut Nederlandse Kwaliteit
JZ	Juridische Zaken
KCT	Korps Commando Troepen
KL	Koninklijke Landmacht
KMar	Koninklijke Marechaussee
KTL	Kader Training Luchtmobiel
LDO	Leider der Oefening
LOT	Leidraad Opleiding & Training
LO/S	Lichamelijke Opleiding / Sport
LMB	Luchtmobiele Brigade
MZV	Militaire Zelf Verdediging
NLDA	Nederlandse Defensie Academie
OCIO	Opleidingscentrum Initiële Opleidingen
OM	Openbaar Ministerie
OPC	Opvolgend Pelotons Commandant
OPCO	Operationeel Commando
OTCO	Opleidings- en Training Commando
O&T	Opleiding en Training
OT-pel	Overige Taken Peloton
OT&Rcie	Overige Taken & Remedial Compagnie
OvV	Onderzoeksraad voor Veiligheid
PBM	Persoonlijke Beschermings Middelen
Persco	Personeelscommando
POTA	Pelotonsorder van Tijdelijke Aard
PTLS	Primary Trauma Life Saver
RBB	Rode Baretten Beleid
RI&E	Risico Inventarisatie & Evaluatie
RPD	Regionale Personeelsdienst
Sgt	Sergeant

SITCEN	Situatie Centrum
TGTF	Trainingsgeneeskunde en Trainingsfysiologie
TNO	Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
VAGOL	Voorgezette Algemene Gevechtsopleiding Luchtmobiel
VAKOL	Voortgezette Algemene Kader Opleiding Luchtmobiel
VS	Voorschrift

1 V

6 Bijlagen

- Bijlage 1: Nota CLAS/D-P&O 'Instelling Commissie van Onderzoek n.a.v. voorval tijdens VAKOL op 8 juni 2011', nummer 2011023199, d.d. 24 oktober 2011
- Bijlage 2: TRIPOD
- Bijlage 3a: Plattegrond gevechtsbereidheidparcours
- Bijlage 3b: Legenda gevechtsbereidheidparcours
- Bijlage 4: Richtlijn werkwijze bij vermoeden van hersenletsel

1 V

Bijlage 1: nota CLAS/Dir P&O 'Instelling Commissie van Onderzoek n.a.v. voorval tijdens VAKOL op 8 juni 2011', nummer 2011023199, d.d. 24 oktober 2011

2011023199

Koninklijke Landmacht

Zie verzendlijst

nota

Instelling Commissie van Onderzoek n.a.v. voorval
tijdens VAKOL op 08 juni 2011

Op 8 juni 2011 is er een voorval gebeurd tijdens de Voortgezette Algemene Kader Opleiding Luchtmobiel (VAKOL). Hierbij is een militair van het 12^e Infanterie-bataljon Luchtmobiele Brigade, na de Militaire Zelfverdediging les met mentale component, in het ziekenhuis opgenomen. De militair is enkele dagen later aan complicaties ten gevolge van een bloeding in het hoofd overleden. Van het voorval werd door het Bevoegd Gezag, via de Peoplesoft-applicatie 'Melden voorval', op 9 juni 2011 melding gemaakt.

De CDS heeft mij opgedragen een onderzoek te verrichten naar de directe en indirecte oorzaken van het voorval. Het doel van het onderzoek is het onderkennen van verbetermaatregelen die herhaling van dergelijke voorvallen kunnen helpen voorkomen. Het Openbaar Ministerie heeft op 29 september jl. toestemming verleend om het onderzoek te starten.

Met bijgaande beschikking heb ik een Commissie van Onderzoek ingesteld. Met deze nota stel ik u formeel op de hoogte. De voorzitter, secretaris en leden van de Commissie van Onderzoek zijn met instemming van henzelf en hun commandant/leidinggevende aangewezen.

Deze nota vervangt mijn nota met nummer 2011021936 van 30 september 2011.

*De Commandant Landstrijdkrachten
voor deze,
De Directeur Personeel en Organisatie*

Drs. M.H.G. van Zeijts RA
Brigade-generaal

Ministerie van Defensie

Datum

24 OKT. 2011

Onze referentie
2011023199

Bijlage

Instellingsbeschikking
Commissie van Onderzoek

*Bij beantwoording datum,
onze referentie en onderwerp
vermelden.*

Koninklijke Landmacht

Ministerie van Defensie
 Staf Commando
 Landstrijdkrachten
 Directie Personeel &
 Organisatie
 Personele Veiligheid &
 Arbeidsomstandigheden

Datum
 24 OKT. 2011
 Onze referentie
 2011023199
 Contactpersoon
 Dhr. G.W. Kulper

bijlage

INSTELLINGSBESCHIKKING COMMISSIE VAN ONDERZOEK

Referte: CDS aanwijzing A-132 Samenstellen Commissie van Onderzoek
 Letselongevallen

OVERWEGENDE

dat de Commandant Landstrijdkrachten de eindverantwoordelijkheid draagt voor
 de veiligheid binnen het Commando Landstrijdkrachten;

dat de Directeur Personeel & Organisatie namens Commandant
 Landstrijdkrachten verantwoordelijk is voor het laten onderzoeken van
 ongevallen, incidenten of onveilige situaties;

dat een voorval heeft plaatsgevonden op Mobilisatiecomplex Weert, na de
 Militaire Zelfverdediging les met mentale component als programma-onderdeel
 van de Voortgezette Algemene Kader Opleiding Luchtmobiel (VAKOL) waarbij een
 militair van het Commando Landstrijdkrachten, meer specifiek 12
 Infanteriebataljon Luchtmobiele Brigade, als gevolg van complicaties ten gevolge
 van een bloeding in het hoofd is overleden;

dat de militair ca 1,5 uur na het volgen van dit programma-onderdeel aangeeft
 hoofdpijn te hebben en schein te zien, waarna in het ziekenhuis na verder
 onderzoek vastgesteld is dat er sprake was van een bloeding in het hoofd.

dat de bevindingen van voorvalonderzoeken aanleiding kunnen zijn
 maatregelen te nemen die bijdragen aan het verhogen van de veiligheid binnen
 het Ministerie van Defensie.

BESLUIT

1. **Instelling.** Ingesteld wordt een Commissie van Onderzoek (CvO) voor het
 onderzoeken en rapporteren van de mogelijke oorzaken van het voorval, dat
 plaats had na de Militaire Zelfverdediging les met mentale component als
 programma-onderdeel van de VAKOL, op 8 juni 2011 te Weert.

2. **Samenstelling:**

- Voorzitter: Kol M.J.H.M. Bastin (CLAS/ST CLAS/DIR P&O/ARA)
- Secretaris: Maj mr. R. Korst (CLAS/ST CLAS/DIR P&O/AFD PERS/SIE PAP)
- Lid: Lkol arts H.J. Wassink (CLAS/DP&O/AFD GZHZ/SPECGZHZ)
- Lid: Mw. C.M.M. Koole, MWO (CDC/BG GZ/ARBODF/ARBO OOST)
- Lid: Dhr. Ir. J.F. Scholten (CDC/BG GZ/ARBODF/ARBO OOST)
- Adviseur: Kap M.M.T. Maas (CLAS/OTCO/OCIO/SCHL LMB/OT&RCIE)

Ministerie van Defensie

Staf Commando
Landrijdkrachten
Directie Personeel &
Organisatie
Personele Veiligheid &
Arbeidsomstandigheden

Datum

Onze referentie
2011023199

3. **Tijdsduur.** De CvO start met haar werkzaamheden na toestemming van het Openbaar Ministerie en dient uiterlijk 19 december 2011 te rapporteren aan C-LAS d.t.v. D-P&O. Indien er als gevolg van onvoorziene omstandigheden meer tijd benodigd is voor het onderzoek en de rapportage, kan hiervoor door D-P&O extensie worden verleend. Na acceptatie van het rapport door de opdrachtgever zal de CvO worden ontbonden.

4. **Opdracht.** De CvO heeft als opdracht:

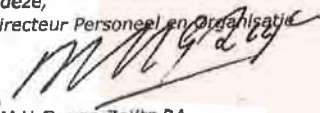
- a. Het achterhalen en onderzoeken van de directe en indirecte oorzaken van het voorval en de omstandigheden voorafgaand aan het voorval.
- b. Het achterhalen en onderzoeken van andere factoren, waaronder de menselijke factoren onderzocht dienen te worden, die hebben bijgedragen aan het creëren van de situatie waarin het voorval kon plaatsvinden.
- c. Het naar aanleiding van de bevindingen adviseren over verbeteringen en aanpassingen die herhaling van dergelijke voorvallen kunnen helpen voorkomen.
- d. Het nut, de noodzaak en wijze van uitvoering van de huidige opzet van gevechtsbereidheid als onderdeel van de VAKOL te onderzoeken.
- e. De mogelijkheden te onderzoeken om het aspect gevechtsbereidheid tijdens de VAKOL op een minder risicovolle wijze te trainen en te evalueren.

5. **Bevoegdheden.** De CvO is, met in acht name van de randvoorwaarden zoals vastgelegd in de CDS aanwijzing A-132 "Samenstellen Commissie van Onderzoek Letselongevallen" namens de Commandant bevoegd tot het doen van onderzoek naar de oorzaken van het gerapporteerde voorval. De CvO is hierbij bevoegd om zelfstandig direct en indirect betrokkenen uit te nodigen voor gesprekken, de Defensie-organisatie of delen ervan tegen het licht te houden en regelgeving of uitvoeringsprocedures te toetsen op functionaliteit, om zoveel mogelijk duidelijkheid te krijgen over het voorval en de

omstandigheden waaronder dit heeft plaats gevonden. Tevens kan de CvO voor het uitvoeren van het onderzoek, indien noodzakelijk, externe onderzoeksexpertise betrekken. De kosten hiervoor zullen intern door het CLAS worden gedragen. Bij het ontbreken van voldoende middelen kan C-LAS een verzoek ter compensatie hiervan indienen bij de CDS.

6. **Rapportage.** De voorzitter van de CvO is verantwoordelijk voor rapportage van de bevindingen van de Commissie. De CvO rapporteert aan C-LAS d.t.v. D-P&O. Na stafbehandeling zal C-LAS het rapport, voorzien van zijn appreciatie, aanbieden aan de CDS.
7. **Bijzondere bepalingen.** Het onderzoek van de CvO is een Intern Defensie-onderzoek. De CvO heeft echter niet als taak schuldigen aan te wijzen of te oordelen over eventuele aansprakelijkheid.
8. **Slotbepalingen.**
 - a. Dit besluit treedt in werking na bekendmaking of zoveel eerder als de CvO een aanvang met haar werkzaamheden kan maken.
 - b. De inhoud van dit besluit wordt schriftelijk aan betrokken commandanten bekend gesteld.
 - c. Deze beschikking komt te vervallen op het moment dat de rapportage van de CvO door de opdrachtgever wordt geaccepteerd.

De Commandant Landstrijdkrachten
voor deze,
De Directeur Personeel en Organisatie

Drs. M.H.G. van Zelijts RA
Brigade-generaal

Ministerie van Defensie
Staf Commando
Landstrijdkrachten
Directie Personeel &
Organisatie
Personele Veiligheid &
Arbidsomstandigheden

Datum
24 OKT. 2011
Onze referentie
2011023199

Koninklijke Landmacht

verzendinglijst

Aan
C-CDC
C-OCIO

Afschrift aan
C-LAS
CDS/DAOG
C-OTCo
C-11 LMB

Ministerie van Defensie
Staf Commando
Landstrijdkrachten
Directie Personeel en
Organisatie / Afd. Personeel
Personele Veiligheid en
Arbidsomstandigheden

Datum
24 OKT. 2011
Onze referentie
2011023199

Contactpersoon
A.J.W. Vincken

Bijlage 2: Toelichting Tripod Bèta schema

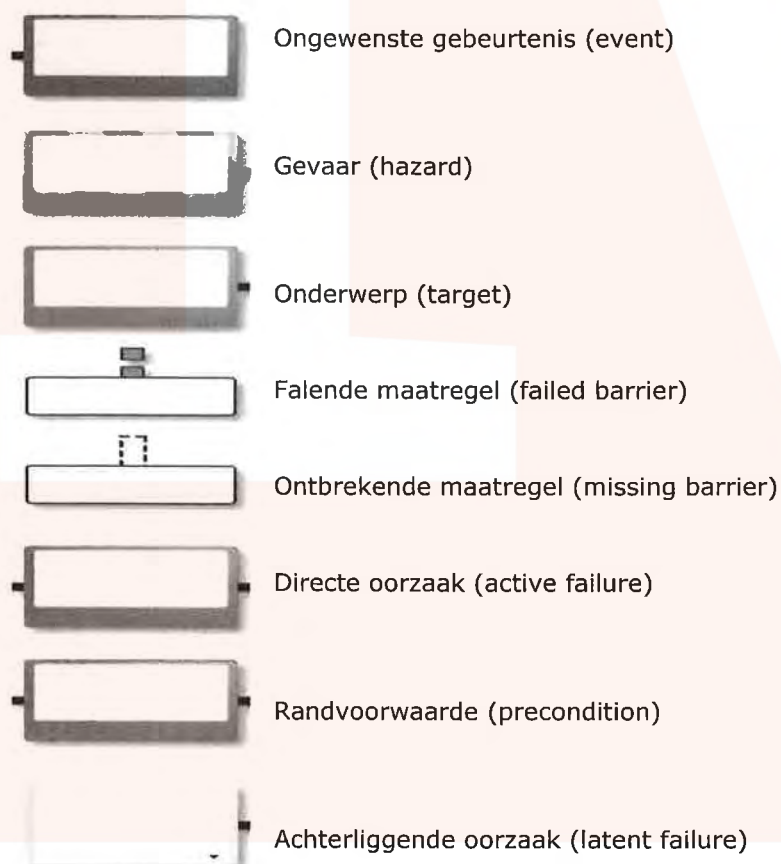
De basis van een Tripod schema wordt gevormd door drie pijlers:

1. De ongewenste gebeurtenis
2. Het gevaar
3. Het onderwerp

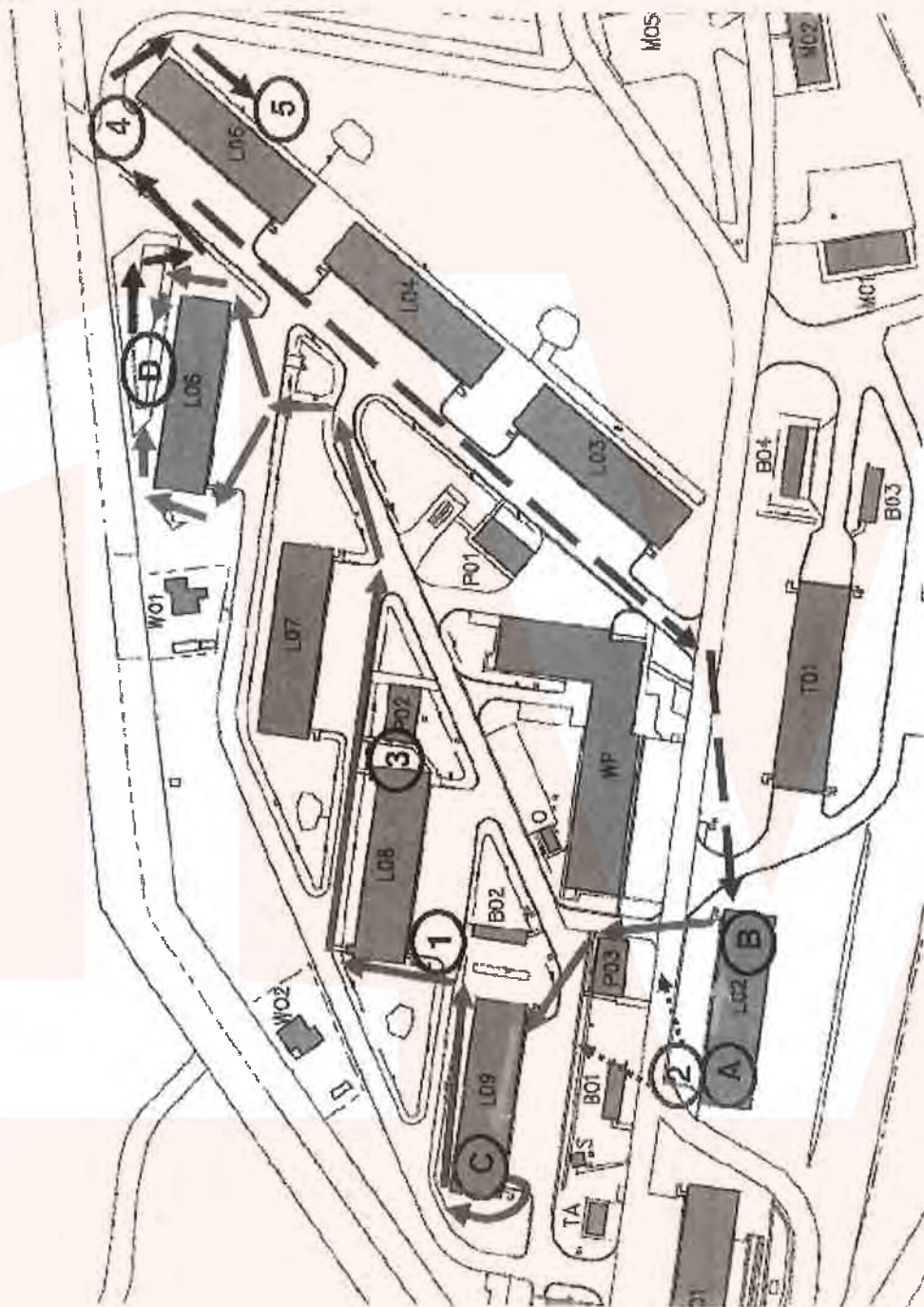
De ongewenste gebeurtenis treedt op doordat het gevaar een nadelig effect heeft op het onderwerp. Vervolgens wordt nagegaan welke maatregelen deze ongewenste gebeurtenis hadden kunnen voorkomen. Per maatregel wordt vastgesteld waardoor deze niet werkte of niet aanwezig was; de directe oorzaken. Bij alle directe oorzaken wordt verder gezocht naar welke omstandigheden het mogelijk gemaakt hebben dat een directe oorzaak opgetreden is, de randvoorwaarden. Deze omstandigheden worden op hun beurt veroorzaakt door achterliggende factoren, ook wel indirecte oorzaken genoemd.

Dit Tripod schema is opgesteld voor een willekeurig sparmoment tussen een cursist en een opponent. Het geeft een antwoord op de algemene vraag hoe voorkomen kan worden dat een cursist letsel oploopt tijdens een sparmoment. Het is uitdrukkelijk niet de beschrijving van het sparmoment van sgt Van Geffen.

De directe en indirecte oorzaken die worden aangeduid in dit schema hebben betrekking op de mogelijke factoren of combinaties daarvan waardoor letsel bij de cursist kan optreden. Hierop zijn de hoofdconclusies en bijbehorende aanbevelingen van dit onderzoek gebaseerd. Natuurlijk zijn er in de loop van dit onderzoek veel meer mogelijkheden voor verbeteringen geïdentificeerd die slechts zijdelings of niet rechtstreeks van invloed zijn geweest op het ontstaan van letsel bij cursisten. Deze zijn dan ook niet in het Tripod schema weergegeven, maar worden wel benoemd in het rapport.

Bijlage 3a: Plattegrond gevechtsbereidheidparcours

Bijlage 3b

Legenda

- 1: Lastige local / verkoper (REM): Deze probeert de cursist in zijn tijd te belemmeren en zo lang mogelijk vast te houden(niet fysiek)
 - 2: Nadat de Cursist is ontsnapt zal hij dzv een krijgsgevangenenbewaker(REM) verbaal worden opgejaagd.
 - 3: Knuppelscene waarbij de gewonde essentiële info geeft(REM): Deze ligt tussen de twee gebouwen en geeft de cursist info over de locatie van de radio Hij is op de hoogte van het wachtwoord.
 - 4: Locatie tbv evaluatie: Hier heeft u de tijd om te evalueren
 - 5: Afwachtinglocatie na het scenario: Dit is aan de achterzijde van gebouw L05 waar de cursisten met een tussenafstand van ong 5 meter zonder met elkaar te communiceren voor zichzelf kunnen zorgen.
- A: Locatie kgvm (1 x REM, die zorgt voor de stresshoudingen): Hier wordt eenieder naar binnengebracht en in de stresshouding gezet. Praatje dzv LDO
 - B: Locatie waar de instr de opdracht verstrekt: Hier word de opdracht voorgelezen en gemuteerde cursisten gemarkeerd
 - C: Scenario met 2 vechters (1 minuut): Direct voor het na binnen gaan wordt dzv de instructeur aangegeven dat de handschoenen aan gaan en het bitje in moet waarna zij de route zullen vervolgen richting de vechters. In het eerste gedeelte van de loods zal de cursist worden opgejaagd door een hond. Bij de vechters zal er gedurende ongeveer 1 minuut een handgemeen zijn. Zodra de cursist weer na buiten gaat worden de handschoenen weer uitgetrokken en meegenomen door de instructeur. (bitje in broekzak)
 - D: Scenario met vechter(s) en radio: Net voor gebouw L06 op de splitsing wordt de cursist weer de handschoenen aangereikt. Hierna mag hij kiezen via welke zijde van het gebouw hij gaat verplaatsen. Voor 1 zijde staat een vechter en bij de andere staat hij uit het zicht. De bedoeling is dat de cursist nog gevechtsbereid is en dit voor een paar seconde laat zien. Eenmaal achter het gebouw krijgt hij 1 minuut de tijd om de radio aan de praat te krijgen dat is de tijd zolang de vechter is uitgeschakeld. Na een minuut komt de vechter weer terug. Is het hem gelukt om contact te leggen dan kan hij zijn route vervolgen richting locatie 4. Is het hem niet gelukt dan komt de vechter weer voor een paar seconde waarna hij weer 1 minuut krijgt. Dit herhaalt zich net zo lang als de begeleidend instructeur in schat.

Bijlage 4: Richtlijn werkwijze bij vermoeden van hersenletsel

In deze bijlage wordt een werkwijze aanbevolen om te beoordelen of een sporter zou kunnen doorgaan met een sportevenement, als hij klachten of symptomen heeft die mogelijk passen bij een hersenschudding of ernstiger hersenletsel.

Verschijselen en symptomen

De onderstaand genoemde verschijnselen en symptomen kunnen gebruikt worden om te bepalen of mogelijk sprake is van een hersenschudding en als zodanig kunnen ze ook de voorbode zijn van ernstiger hersenletsel.

Verschijselen van een hersenschudding die vaak worden waargenomen:

- Lege blik
- Vertraagde verbale reactie of vertraagd reageren op opdrachten
- Verwardheid en de onmogelijkheid om de aandacht gericht te houden
- Desoriëntatie
- Vertraagde of incoherente spraak
- Coördinatiestoornis (kan bijvoorbeeld niet over rechte lijn lopen)
- Emoties niet in proportie met de omstandigheden
- Geheugenstoornis
- Elke periode van bewustzijnsverlies

Symptomen van een hersenschudding:

1. Vroege symptomen (minuten tot uren)
 - a. Hoofdpijn
 - b. Duizeligheid of licht in het hoofd
 - c. Geen of verminderd bewust van de omgeving
 - d. Misselijkheid of braken

2. Late symptomen (dagen tot weken)
 - a. Aanhoudende hoofdpijn (van lage intensiteit)
 - b. Licht in het hoofd
 - c. Slechte aandacht en concentratie
 - d. Geheugenstoornis
 - e. Snel vermoeid
 - f. Snel geïrriteerd en lage frustratietolerantie
 - g. Intolerantie voor fel licht of moeite met scherp zien/focussen
 - h. Intolerantie voor harde geluiden, 'geluid' in de oren
 - i. Angststoornis of depressieve stemming
 - j. Slaapstoornis

Beoordelingsschema

Hierna volgt een voorstel voor een beoordelingsschema om te beoordelen of een cursist zou mogen doorgaan met de VAKOL, als hij klachten of symptomen heeft, die mogelijk passen bij een hersenschudding. Deze indeling is afgeleid van de indeling zoals gebruikt in het document 'Practice parameter: The management of concussion in sports (American Association of Neurologists 1997, bevestigd in 2010)' (referte Y).

- Graad 1:

- o Er is slechts sprake van kortdurende verwardheid.
- o Er is geen bewustzijnsverlies.
- o De klachten die zouden kunnen passen bij een hersenschudding verdwijnen binnen vijftien minuten.
- o Deze vorm van een hersenschudding is het moeilijkst te onderkennen.

Een cursist die symptomen heeft passend bij graad 1 stopt met het volgen van het gevechtsbereidheidparcours. Hij wordt direct door een arts onderzocht en aansluitend iedere vijf minuten. Deze arts is getraind in het beoordelen en behandelen van een hersenschudding of ernstiger hersenletsel. Slechts als de klachten en/of symptomen korter duren dan vijftien minuten kan besloten worden om hem weer te laten verdergaan met het gevechtsbereidheidparcours of de VAKOL. Deze beslissing wordt genomen door de arts. Een tweede voorval waarbij graad 1 symptomen optreden, betekent dat de cursist stopt met de opleiding.

- Graad 2:

- o Kortdurende verwarring.
- o Geen bewustzijnsverlies.
- o De klachten of symptomen duren langer dan vijftien minuten.

Een cursist met symptomen passend bij graad 2, wordt beoordeeld door de arts, stopt met de opleiding en neemt de rest van die dag niet meer deel aan de VAKOL. Deze cursist dient frequent gecontroleerd te worden voor de ontwikkeling van intracraniale pathologie. Als hoofdpijn of andere klachten langer dan 1 week duren is nader onderzoek geïndiceerd.

Graad 3:

- o Elk bewustzijnsverlies, al is het nog zo kort.

Een cursist met symptomen passend bij graad 3, dient direct afgevoerd te worden naar een Spoed Eisende Hulp van een ziekenhuis met een ambulance, indien hij bewusteloos blijft of er andere verontrustende symptomen ontstaan. Dit wederom ter beoordeling aan de arts. Bij een periode van korte bewusteloosheid (enige seconden), dient de cursist minimaal een week rust te houden. Het verdere beleid is ter beoordeling aan de arts of de geraadpleegde specialist.

1 V